

Stundas likmes aprēķina kārtība un piemaksas par nenostrādātajām svētku stundām

Viss sākās ar jauno Ministru kabineta noteikumu publicēšanu "Ministru kabineta 2015.gada 24.novembra noteikumi Nr. 656" "[Noteikumi par minimālās mēneša darba algas apmēru normālā darba laika ietvaros un minimālās stundas tarifa likmes aprēķināšanu](#)", uz kuru pamata Labklājības ministrija sagatavoja skaidrojumus - <http://www.lm.gov.lv/text/2525>

Šajos dokumentos runa ir par **minimālās stundas likmes aprēķināšanas metodiku** – sākot ar 2016. gadu, tā tiks aprēķināta atsevišķi katram mēnesim:

...Jaunā sistēma paredz aprēķināt minimālo stundas tarifa likmi katru mēnesi atbilstoši normālā darba laika ietvaros noteiktajām darba dienu stundām un apmaksātām svētku dienu stundām, kad darbinieks neveic darbu šajās svētku dienās un apmaksātām stundām pirms svētku darba dienās, kad darbinieks nestrādā šajās stundās, lai katru mēnesi, ja darbinieks ir nostrādājis normālā darba laika ietvaros paredzēto darba dienu stundu skaitu, varētu nopelnīt minimālo mēneša darba algu 370 EUR apmērā, bet darba devējam nav jāmaksā papildus samaksa pie darba algas, kas noteikta Darba likumā...

Tagad, aprēķinot darba algu, kas tiek aprēķināta uz stundas likmes pamata, jāseko tam, lai kādā mēnesī darbinieka stundas likmes nebūtu mazāk nekā minimums. Nepieciešamība pēc piemaksām par nenostrādātajiem svētkiem (kas pieminēta augstākminētajā metodikā) nav radusies tikai pašlaik – tā arī iepriekš bija jāveic saskaņā ar Darba likumu (<http://likumi.lv/doc.php?id=26019>)

*74.pants. Atlīdzība gadījumos, kad darbinieks neveic darbu attaisnojošu iemeslu dēļ
(1) Darba devējam ir pienākums izmaksāt šā panta trešajā daļā noteikto atlīdzību, ja darbinieks neveic darbu attaisnojošu iemeslu dēļ, īpaši gadījumos, kad darbinieks:*

...

8) neveic darbu svētku dienā, kas iekrīt darbiniekam noteiktajā darba dienā;

No vienas puses, jaunie normatīvie dokumenti aprobežojas ar minimālās stundu likmes aprēķināšanu. Tomēr aprēķināšanas metode, kas tajos aprakstīta, principiāli atšķiras no tās, kā tas tika darīts agrāk – saskaņā ar jauno metodiku minimālā stundas likme tiek aprēķināta, dalot minimālo algu (no 2016. gada – 370 eiro) ar **kalendārajām darba un svētku stundām**, ja tās šai mēnesī iekritušas darba dienās. Tādējādi stundas likme sanāk mazāka, nekā dalot 370 eiro tikai ar darba stundu skaitu (kā tas tika darīts līdzšinējos aprēķinos), bet kompensācijas rezultātā par nenostrādātajiem svētkiem, strādājot pilnu mēnesi, darbinieks saņem nepieciešamo minimālās algas summu – 370 eiro.

Virkne speciālistu uzskata, ka jaunus noteikumus jātraktē plašāk, un nepieciešams attiecināt augstākminēto metodiku minimālās stundas likmes aprēķināšanai arī uz gadījumu, kad darbinieka darba alga ar normālu darba laiku tiek aprēķināta uz mēneša darba algas pamata.

Apskatīsim, kas notiks, ja jauno metodiku izmantosim šādā gadījumā. Tātad, agrāk darbiniekam ar mēnešalgu piemaksa par nenostādātajiem svētkiem atsevišķi netiek aprēķināta, jo, strādājot pilnu mēnesi, viņš jebkurā gadījumā saņēma viņam pienākošos summu neatkarīgi no tā, vai šajā mēnesī bija svētku dienas vai ne. Turklāt piemaksas aprēķināšanai (par darbu nakts stundās, brīvdienās un par virsstundām) stundas likme tika noteikta, dalot mēnešalgu tikai ar darba stundu skaitu (bez svētkiem).

Savukārt tagad (pēc jaunās metodikas), aprēķinot stundas likmi, tiek ņemtas vērā arī svētku stundas (tai skaitā arī pirmssvētku dienas stundu). Šā iemesla dēļ stundas likme kļūst mazāka, bet darbinieks saņem piemaksu par nenostādātajiem svētkiem, un rezultātā sanāk tā pat darba algas summa. Tomēr tikai pirmajā brīdī šķiet, ka nekas nav mainījies. Gadījumā, ja nepieciešams veikt arī citas piemaksas (piemēram, par darbu nakts laikā, brīvdienās vai par nenostādātajām stundām), tās tagad ir zemākas nekā agrāk, jo samazinās stundas likmes apjoms.

Sakarā ar jauno noteikumu traktējuma neviennozīmīgumu mēs pieņemām vienīgo mums svarīgo lēmumu – **dot iespēju** ar šo programmu strādājošajām **grāmatvedīm pašām izvēlēties, kā, viņaprāt, darīt “pareizi”, bet kā ne.** Šim nolūkam algas parametros (tabula pa kreisi) pievienotas divas jaunas rindas:

„051 Algas likme (apr. pēc stundām)” un
„05B Nenostrādātās svētku stundas”.

Gadījumā, ja darbiniekam ar normālu darba laiku darba alga tiek aprēķināta uz stundu tarifa likmes pamata, Jūs varat viņam aprēķināt piemaksu par nenostādātajām svētku stundām un pirmssvētku dienas stundu. Jau nolēmsiet to darīt, ievadiet svētku stundu skaitu rindā ar parametru “05B” (piemēram, janvārī – 8, martā - 17). Rezultātā programma aprēķinās piemaksu un pievienos to bruto ienākumiem.

Gadījumā, ja darbiniekam ir mēneša darba alga, un Jūs vēlaties sadalīt aprēķināto bruto ienākumu summu divās daļās (atsevišķi par darba stundām un atsevišķi par svētkiem), pārceļiet mēneša algas summu (piemēram, 500 eiro) no rindas ar parametru “050” uz rindu “051”. Rindā “05A” ievadiet kalendāro darba stundu

skaitu (piemēram, janvārī - 160), "05B" – nenostādāto svētku stundu skaitu (janvārī - 8).

Kods	Nosaukums	Summa, EUR
010	Kalendāra dienas mēnesī	31.00
020	Nostrādātās kalendāra dienas	31.00
030	Darba dienu skaits	20.00
040	Nostrādātās dienas	20.00
050	Algas likme (apr. pēc dienām)	
051	Algas likme (apr. pēc stundām)	500.00
05A	Kalendāra darba stundas	160.00
05B	Nenostādātās svētku stundas	8.00
060	Nostrādātās stundas	160.00

Rezultātā programma izdalīs kopējo bruto ienākumu summu divās daļās: algu par atstrādātajām stundām: $500/(160+8) \times 160 = 476.19$ EUR un piemaksa par nenostādātajiem svētkiem: $500/(160+8) \times 8 = 23.81$ EUR. Rezultātā bruto saņemam tos pašus 500 eiro.

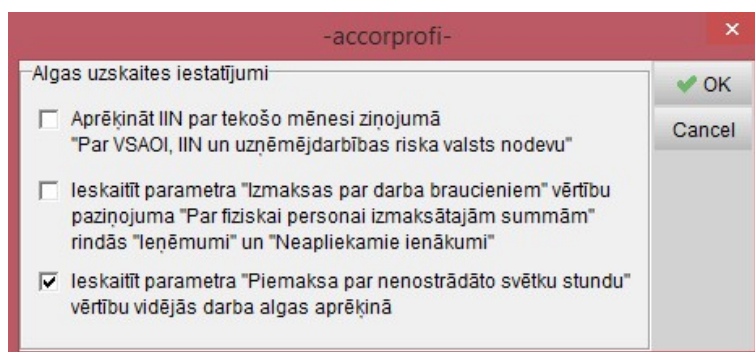
Tomēr pievērsiet uzmanību, ka bruto ienākumi, kas aprēķināti "pa vecam" (ar darba algas summu, kas ievadīta rindā "050") un pa jaunam (rindā "051"), **sakrīt tikai par vesela mēneša darbu**. Pieņemsim, darbinieks tiks pieņemts darbā 2016. gada 24. martā. Nostrādāto stundu martā viņam būs 31, svētku stundu – 17 (tai skaitā pirmssvētku stunda 24.03.2016). Pēc vecās formulas viņa alga būs $500/21 \times 4 = 95.24$ EUR, pēc jaunās – $500/(167+17) \times 31 + 500/(167+17) \times 17 = 84.24 + 46.20$, kopā – **130.44 EUR!** Kā redzat – **starpība var būt diezgan ievērojama**. Šķiet, situācija ar nepilna mēneša nostrādāšanu, kad ir arī svētki, ir vienīgā, kad ar jauno metodiku darbinieks ir ieguvējs. Tāpēc mēs nevaram Jums neko ieteikt – lemiat paši.

Pārceļot datus no tabeles aprēķina tabulā, programma automātiski kopē turp datus par kalendāra darba dienu un stundu skaitu, faktiski nostrādāto dienu un stundu skaitu, kā arī naktīs, brīvdienās nostrādāto stundu skaitu un virsstundu skaitu.

Parametra "05B Nenostādātās svētku stundas" vērtības no tabeles netiek pārceltas un tiek ievadītas manuāli. Ievadīsiet – programma aprēķina darbiniekam stundas likmi un piemaksu par nenostādātajiem svētkiem pēc jaunās metodikas, neievadīsiet – atstās stundas likmes aprēķina veco kārtību.

Tāpat lūgums pievērst uzmanību, ka programma nespēs aprēķināt pirmssvētku dienas stundu parametrā "05A Kalendāra darba stundas" – to nāksies darīt manuāli (piemēram, martā aprēķina tabulā aizvietot darbiniekiem kalendāra stundu skaitu, kas nepārcelsies no tabeles, no 168 uz 167). Tāpat neaizmirstiet par noderīgā taustiņa Ctrl+F2 esamību, kas ļauj visiem darbiniekiem nokopēt kāda parametra vērtību, kuru Jūs ievadījāt vienam darbiniekam.

Un visbeidzot, vēl viena izvēle, kas Jums jāizdara – **izlemt, ņemt vai neņemt vērā piemaksas par nenostādātajiem svētkiem, aprēķinot vidējo darba algu**. To var izdarīt, ieliekot vai izņemot ķeksīti sadaļā ALGA – IESTATĪJUMI.

Vēlamies vērst Jūsu uzmanību uz to, ka, ja izvēlēsieties opciju "neņemt vērā", **tad darbiniekam ar mēneša algu aprēķinātā vidējā darba alga samazināsies!** Cik labvēlīgi pret šādu lēmumu izturēsies Darba inspekcija (un pats darbinieks), varam tikai minēt:-/

Mūsu padoms – izvēlēsieties opciju "ņemt vērā" (vismaz līdz brīdim, līdz būs pilnīga skaidrība ar jauno noteikumu pielietošanas kārtību), tomēr galīgais lēmums ir Jūsu ziņā.